

Mýtus a „demytizace“

Jestliže se máme nově (myšlenkově i životně) zorientovat na základě pochopení, že ona schizoidnost, charakteristická pro náboženské období a pro religiozitu, musí být překonána a tím zrušena, musíme se naučit číst i biblické texty tak, jako všechny jiné texty, ovšem s pozorným nasloucháním jejich vlastnímu hlasu. To s sebou přináší onen závažný problém, na který upozornil Bultmann (a jeho žáci to upozornění učinili věcnějším a přesnějším), totiž že se musíme vždy znovu pokoušet „nenábožensky“ pochopit texty, které jsou plné religiozity, resp. nemytologicky texty které jsou spjaty s mnoha relikty mýtu i mytologičnosti. To před nás klade několik dalších úloh a povinností, bez nichž se nic podobného nemůže ani částečně dařit. Především si musíme uvědomit, že nějaké oddělování není možné, nýbrž že vše záleží na náročném porozumění plnosti textu to znamená, že se musíme pokoušet vyexegetovat z textu mýtem a mytologičností bytostně poznamenaného také to, co od mýtu není oddělitelné, ale musíme to interpretovat nemyticky. Nejde tedy o nějaké očištění, oproštění nemytických a nemytologických složek od mýtu a mytičnosti, jako by šlo o pouhé znečištění čímsi toto genere cizím a v podstatě nedůležitým, smysl postrádajícím anebo majícím smysl spíš rušící a to hlavní zastírající nebo pokrývající. Právě naopak je třeba takové složky také aktivně a pozorně vyhledávat, soustřeďovat se na ně a porozumět, do jakého kontextu jsou stavěna a jakým způsobem. Někdy jde o zřetelnou polemiku s těmito složkami, která by nám zcela unikla, kdybychom to, s čím je polemizováno, nechali prostě stranou. Jindy ovšem může jít o nosnou myšlenku, a takovou lze a dokonce je nutno reinterpretovat nemyticky a nemytologicky. To nás pak vede k druhému velkému úkolu, totiž k stálému poměřování výsledku naší interpretační práce nejenom co do původního, mýtem hluboce poznamenaného smyslu a významu, ale také co do povahy našich vlastních interpretačních metod. Stále totiž myslíme pod obrovským vlivem řecké pojmovosti, která na jedné straně halasně bojovala proti mýtu, zatímco na druhé straně jeho hlavní (a dnes právně neudržitelný a nedržitelný) nosný záměr ve skutečnosti pročišťovala a ve vylepšené formě zachovávala. Musíme být proto připraveni také k hluboké revizi této formy řecké pojmovosti, aniž bychom se však pojmové přesnosti vzdávali (nějakým poukazem na meze rozumu, racionality, každé pojmovosti atd. vůbec). A právě proto lze uzavřít, že onen velký závazek, který nás vede k novým a novým návratům k biblickým textům, k jejich novému porozumění a novým interpretacím, už nemusí být náhražkově podpírán uznáváním jejich „posvátnosti“, nýbrž že pro nás dnes představuje ten nejlepší způsob, jak pracovat na ustavení a postupném prohlubování nového způsobu myšlení, jakési dějinné METANOIA evropské myšlenkové tradice. – A pochopitelně totéž platí nejenom o textech, ale především o všem tom, k čemu se tyto texty vztahují a o čem nám vyprávějí či co všechno nám sdělují a zprostředkují, tedy také tu hlavní hebrejskou tradici, totiž prorockou, a její vyvrcholení v Ježíši z Nazaréta. Konstrukce jakési ekonomie spasení, které první církve a pozdější křesťané považovali za ústřední ohnisko, ano samo jádro dobré zvěsti, už nemusíme brát o nic vážněji než jako výraz naléhavého doporučení vzít to vše skutečně nosné (a tedy ne pouze myticky a mytologicky, rituálně atd. nosné) s plnou vážností.

(Praha, 991111-1.)